

CARTOGRAFÍAS DA TRADUCIÓN

Álvarez, Roman (ed.). 2002. *Cartografías de la traducción. Del post-estructuralismo al multiculturalismo*. Ediciones Almar (Grupo Editorial Ambos Mundos): Salamanca. ISBN 84-7455-068-8. 302 páxinas.

“Si vivir es hablar, y hablar es traducir, resulta claro que vivir es traducir” como enuncia o antropólogo Duch. Daquela, de botarmos unha ollada á historia desta disciplina, descubrimos que o postulado principal do que agroma a tradución enuncia que a tradución reflicte un acto comunicativo en si mesma e é inherente ao ser humano, que ten acceso a outros mundos a través dela. A orixe destas reflexións teóricas situámola na segunda metade do século XIX que, posteriormente, determinarán a relevancia dos Estudos de Tradución nos anos 70, para conferirlle o status de disciplina autónoma nos 80 representada por máis de 20 universidades que integran a tradución e a interpretación nos seus planos de estudos.

A cualificación de estudo interdisciplinar que se lle confire á tradución neste libro, preséntanos unha análise complexa, desde unha óptica intercultural e filosófica sen esquecer as máis recentes achegas da lingüística. Así, no texto interactúan distintas voces teóricas expoñendo as súas achegas para dar resposta a esa dificultade inherente á tradución.

O percorrido polo que nos guían os distintos artigos responde ás dúas liñas de investigación antagónicas que conforman o marco teórico dos actuais Estudos; isto é, atopamos autoras e autores que desde posturas postestruturalistas ou/e lingüísticas delimitan, en maior ou menor medida, e reflexionan sobre as diversas relacións da tradución e outros axentes, unidades ou ámbitos. En definitiva, emprenden o difícil labor de enumerar e limar os “desníveis” que se dan en toda ponte cara ao outro.

Perspectiva cultural

Ao tomar como exemplo a literatura posmoderna nos EUA, Álvarez & Vidal abordan a linguaxe coma un xeito de rebelión contra o status quo, co fin de aprehender os textos, baixo os efectos do aleatorio e o contradictorio.

A sociedade de mediados do século XX fronte á do século XIX, que inspirou unha novela realista, organizada, cuns principios, medios e finais coherentes, presenta un narrador que deixa de ser omnisciente. Non é así na chamada “anti-novela” deste último século que prioriza os fragmentos sobre as totalizacións. O autor deste xénero amósase inseguro, rexeita calquera imposición ante calquera límite, por considerala unha imposición dogmática. Neste punto é no que os autores reflexionan sobre o problema que supón para

a tradución limitar estas interpretacións. A complexidade destes textos experimentais implica que a tradución é unha tarefa tan ou máis difícil ca a propia escrita orixinal.

A solución vén dada pola adopción dunha “postura pragmática” e “anti-fundacional” segundo a filosofía post-analítica, é dicir, a reivindicación do fragmento ante a xeneralización, pero a xeneralización tamén é fráxil. Neste caso, cómpre imprimir certo control, a tradutora ou tradutor debe asumir a súa responsabilidade hermenéutica.

A tradutora ou tradutor reflexionará sobre a proposición que as escritoras e escritores posmodernos lle elevan na medida en que o contido da novela está sometido á súa forma; cómpre unha reflexión a través da linguaxe, que comprende desde documentarse para saber buscar as contradicións do TO até detectar o “sentido común” (Eco, 1999) e non só as dicotomías tradicionais que presupoñen que unha tradución é axeitada .

Daquela, seguindo as “teorías da desconstrución”, un texto experimental traducirase mediante tradución “anasémica” (Derrida) que desconstrúe calquera oposición binaria e pretende que o texto traducido quede aberto por ambos extremos e delate unha completa heteroxeneidade. Os autores encamiñan este tipo de tradución cara aos modelos que parecen adoptar os teóricos contemporáneos, que son conscientes de que traducir non é simplemente dar conta das dicotomías tradicionais senón que é moito máis interesante fixarse na “Unity in Diversity” (Hatim & Mason, 1997) ou no “Shared Ground in Translation Studies” (Chesterman & Arrojo, 2000).

A proposta de Álvarez & Vidal presenta unha tradución entendida como actividade na que non se desbota nada, avogan por unha tradución dinámica e inacabada para os textos da literatura experimental posmoderna.

Pola súa parte, Arrojo afonda nos efectos que o post-estruturalismo ten na tradución, entendido por Barthes, Foucault e Derrida desde as teorías antiesencialistas. Para a autora, a linguaxe é un sistema convencional e arbitrario vinculado co poder e a verdade, que se axustaría a un modelo de análise baseado no pensamento posmoderno e antiesencialista –oposto ao esencialismo tradutolóxico, que se centra na busca de fórmulas porque entende que o significado está no TO; en consecuencia, potencia a fidelidade ao TO.

Desde o enfoque esencialista, a práctica da tradución coma “ciencia” sometida á teoría co fin de ensinar a traducir e avaliar unha boa ou mala tradución conleva unha relación problemática entre teoría e práctica da tradución. Esta dificultade radica en que o “especialista” está nunha posición superior ao tradutor, con todos os problemas éticos fundamentais que isto implica:

- Relación tradutólogo/tradutor: o tradutor está infravalorado porque a práctica da tradución se considera coma unha actividade cuasimecánica; o tradutor é un axente invisible;
- Expectativa pouco realista das teorías esencialistas.

Dentro do marco teórico do antiesencialismo post-estrutural, as relacións entre a linguaxe do TO e do TM están asociadas, por unha parte, a Nietzsche (1873) e a relación que establece entre Orixe e Reprodución; a linguaxe funciona porque podemos esquecer as diferenzas individuais. Por outra parte, a autora proponnos ler a Borges (1981a) para reflexionar sobre a arbitrariedade da linguaxe non convencional. Así mesmo, Arrojo reitera que resulta imposible subtraerse ao contexto e ás propias circunstancias (Borges, 1981b), xa que, entre outras cousas, o lector ou lectora non ten por qué identificar a nosa suposta “fidelidade” ao TO.

Porén, o papel da tradutora ou tradutor nunca vai ser invisible, en tanto que é un reflexo das súas intencións. Neste senso, Borges adianta a “morte do autor” (Barthes & Foucault, 1979), o autor entendido coma función, non coma orixe, como un elemento máis a ter en conta en calquera relectura.

Sen dúbida, é importante o recoñecemento do tradutor na canonización dun texto, así como aceptar que o noso coñecemento é arbitrario e convencional. Do contrario, os postulados de relación unívoca –obxecto-palabra– que proclama o esencialismo, suporían para a tradución as mesmas consecuencias fatais que tiveron para o Funes paralizado de Borges, isto é, morte súbita.

Seguindo coa reivindicación do tradutor como (re)escritor, xa desde as primeiras liñas do ensaio de Bassnett, nas que San Xerome enuncia que a tradución é algo máis complexo ca a simple substitución dun elemento por outro, a autora realiza un percorrido ilustrado con exemplos que constatan a dificultade que sempre supuxo interpretar o papel da tradutora ou tradutor ao longo das distintas etapas históricas.

A perspectiva de Bassnett sobre a tradución comprende unha actividade de “remembranza”, de ler e escribir, que busca unha ponte entre literaturas e entre pasado e futuro. Esta visión do tradutor como imaxe dun (re)escritor do orixinal, cunha presenza distintiva no texto, rexeitouse –e aínda sucede así– ao longo da historia. Este feito desgrazadamente veñen a constatalo casos de tradutores como Tyndale e Dollet, que morreron queimados na fogueira, ou os recentes asasinatos dos tradutores d’*Os versos satánicos* de Rushdie.

Sen embargo, esta ironía que presupón que o tradutor non se distingue do autor orixinal rompe coas teorías de Levine da tradución coma un imaxinario de metáforas que representan elementos socio-relixiosos antagónicos, pero unidos pola tradución; isto é, a tradución vista coma un proceso de cambio de xénero no que non existen as fronteiras, que confirma a continuidade entre orixinal e tradución. Esta fronteira entre tradución e TO cobra máis presenza a partir do s XVII: autores como Dryden presentan a tradución coma un servo do TO. Feito que se entende se observamos a situación de réximes coloniais europeos presentes nesa época nas Américas, tralas ben intencionadas viaxes dos descubrimentos.

Neste contexto de opresión colonial, xorden teorías de tradución que a equiparan á escritura, na medida na que son “prácticas creadoras” (Simon) que coinciden nunha zona de contacto.

Bassnett tamén nos achega a Paz, que nega a intraducibilidade da poesía. A tradución libera as palabras das restricións que lles impuxo o poeta e dálles unha nova vida noutro contexto. Na medida en que a tradución é lectura, e «a lectura é unha tradución dentro do mesmo idioma», nos seus dous momentos –a lectura e a escritura–, «a tradución é unha operación paralela, pero en sentido inverso, á creación poética». Á metáfora da tradución como liberación tamén recorre Vieira.

Para Haroldo de Campos e a súa teoría canibalista, baseada no “Manifesto Antropófago” de De Andrade (1928), a tradución comporta tomar o TO, devoralo e dixerilo. Traducir é imprescindible para conferirlle continuidade a un texto (Benjamin, 1923), que ten garantido o seu renacemento nun tempo futuro.

Á luz destas achegas, e como tamén se entrevé nas traducións de Heavey (1999) e Hughes (1997), semella coma se a tradución estivese sempre orientada cara ao futuro, en definitiva, traducir sempre implica un labor que conleva achegar algo escrito no pasado até un novo presente, isto é, cara ao futuro. Traducir é trazar pontes entre diferentes épocas, como facía Longfellow –en auxe no XIX cando xorde a teoría do *melting-pot*– que concibía a tradución coma reescritura, pero que foi eclipsado polo modernismo. O seu interese pola tradución levouno a construír pontes entre o presente e o pasado, pero non cara ao futuro como fixeron Whitman, Pound ou Eliot, que adoptaron unha posición modernista codificando os textos traducidos na súa propia poesía cos ollos postos no futuro.

Daquela, e ante estes desafíos, a tradución debería adoptar unha postura de cuestionamento ante o status quo, con todo o risco que tamén supón arre darse do TO.

No caso de Fitzgerald (1857), o seu concepto pode considerarse un reflexo da ideoloxía imperante na Gran Bretaña imperial do s XIX, que consideraba a súa cultura superior á calquera outra, por iso expón que non ten reparos en canibalizar o TO. Unha postura que podería resultarnos menos aceptable por ser irrespectuosa fronte á de imitación de Longfellow.

Non cabe dúbida de que a tradución non é unha práctica segura, pero sempre vai revestida dunha importancia fundamental porque a través dela o pasado lle pasa o relevo ao futuro. E este exercicio de memoria non sempre é perfecto, pero vai escribindo o futuro a medida que reescribe o pasado.

Perspectiva da diferenza

Desde o comezo do ensaio de Calzada, advírtesenos de que non se trata do “clásico” contraste lingüístico, senón que nun clima pouco ortodoxo revela a análise de dous elementos culturais como son a tradución e o cine. A autora asume ter como obxectivos principais fomentar a diferenza entre “o outro, a outra e a outridade” e persegue suxerir propostas tradutolóxicas para achegarse aos fenómenos do noso contorno.

Pasando polas achegas que as distintas disciplinas fan para o desenvolvemento da tradución, desde que esta queda acuñada baixo o nome de Estudos

de Tradución durante o congreso de Lovaina en 1976, Calzada recoñece ter a necesidade de inverter os termos que nos relacionan coa cultura do arredor. Na mesma liña ca Bassnett e Schäffner, propón que no canto de achegármolos desde a nosa cultura até os produtos e procesos de tradución, se recoñezan as propias experiencias traditolóxicas para describir os fenómenos culturais. Isto non implica que vaia prescindir doutras áreas enriquecedoras, pero avoga pola “intrusión” dos Estudos de Tradución noutros ámbitos.

A autora non nega que as achegas de Harvey e Tymoczko (2000) contén con moitos teóricos afíns, pero Calzada aposta por seguir mantendo as relacións recíprocas, pero só nun marco elevado ao máis teórico. Sen embargo, promove aplicar as distintas achegas dos Estudos de Tradución á análise dos fenómenos culturais.

Así, neste ensaio, acomete a dobre tarefa de indagar na teoría antropofáxica brasileira –xurdida en 1928 coa publicación de “Manifesto Antropófago” de De Andrade e recuperada nos anos 50, por un grupo de tradutores e poetas na súa maioría (os irmáns De Campos, entre outros)– e de aplicar as súas achegas á película *Todo sobre mi madre* de Pedro Almodóvar. O texto revélanos un Almodóvar tradutor e antropófago, a un tempo. Director censurado nos seus comezos polas posturas máis academicistas en consonancia coa crítica destrutiva á que tamén estivo exposto o canibalismo.

A autora considera imprescindible indagar no descoñecido e trascender cara ao periférico, é dicir, arredarnos de posturas ancoradas en posicionamentos eurocéntricos e centrais para, así, dignificar a tarefa do tradutor enriquecéndoa con posturas diversas que combinen, “integren” –no sentido de recoñecer e aceptar a presenza de grupos anteriormente segregados– e reformulen as ideoloxías que caracterizan as traducións. Neste sentido, a antropofaxia semella un punto de partida interesante nese camiño, xa que de ser unha teoría transgresora e libertaria tal e como nola presente a autora, estaría en directa relación coa tarefa da tradución. De feito, os seus defensores empregan a tradución para resolver as contradicións que esperta a adscrición de Brasil á categoría de pobo híbrido –colonizado e primitivo, a un tempo. As influencias desde Europa seguen a ser inevitables, pero os antropófagos experimentan a necesidade de impulsar as facetas precoloniais da identidade do Brasil.

Con todo, os antropófagos non desprezan nin anulan os seus lazos con Europa, senón que subverten as dualidades. Propoñen “traducir” Europa e as súas influencias; tradución que non só competirá co orixinal europeo, senón que perseguiría superalo. Por isto, o substrato ideolóxico que aparece nesta tradución antropofáxica é o actual nacionalismo, que na súa vertente de “nacionalismo modal” –reivindicando a diferenza e as marxés, a fragmentación e a ruptura, o heteroxéneo fronte ao homoxéneo, a anti-tradición e a contrarrevolución–, será adoptado por músicos coma Caetano Veloso en *Tropicalismo*. Un movemento tan transgresor emprega ferramentas igual de polémicas para as traducións, como son a fusión de elementos e xéneros heteroxéneos e a espectacularidade barroca

–icónica, visual e semiótica– (Vieira, 1998 e 1999). A antropofaxia si incorre no esencialismo e reduccionismo que pretende negar.

Así xustifica a autora a análise de *Todo sobre mi madre* feita desde un prisma antropofáxico, polo que –a pesar das diferenzas entre Almodóvar e os irmáns De Campos– non resulta impertinente equiparar a película cun proxecto de canibalismo interior e exterior tanto de fondo coma de forma. E como conclusión, establece que os antropófagos non só promoven a heteroxeneidade e as periferias, senón que como tradutores reivindicán e perseguen a diferenza.

Na mesma liña de análise pramática, Rutherford relátanos a experiencia da traducir o Quixote ao inglés, Rutherford desde a súa postura privilexiada de ser el mesmo o tradutor, sitúa a tarefa da tradución entre a domesticación e a estranxeirización –denominada estratexia de “alterización”. Este dilema preséntase complexo na tradución literaria, na que non é doado optar por un ou outro camiño exclusivamente. O autor mantén que todo tradutor está de antemán xa postulado na domesticación, e non se lle presentan dous camiños diverxentes ao comezar a traducir. Sen embargo, a postura de Rutherford é que todo tradutor literario debe potenciar a estranxeirización na medida do posible. Esta posición parte da premisa de que a función principal da tradución literaria é expor a lingua e a cultura propias ao alleo, polo tanto; ao suprimir todo o estraño contido no texto estranxeiro, eliminaríase a propia razón de ser da tradución literaria.

Estas afirmacións de Rutherford distan de estar plenamente aceptadas, xa que na tradición angloparlante dominan actitudes que favorecen a domesticación extrema. Neste punto, o traballo analiza o papel daqueles axentes que tamén conflúen no proceso e no produto de tradución literaria; expón, entre outros, a postura das editoriais que sempre tentan impor os seus criterios arbitrarios baseados nas supostas “demandas” dos lectores. Rutherford adopta a “alterización” para abandonar a súa invisibilidade como tradutor e converterse en coautor que tamén se atreve a empregar a linguaxe de maneira novidosa. Non obstante, o tradutor respecta os límites impostos pola alteridade desta gran novela a tres niveis: a súa alteridade persoal, nacional e histórica. O autor media pola imaxinación e a intuición fronte á racionalización ante a tarefa de traducir.

Perspectiva filosófica

A filosofía toma corpo nas reflexións de Torres del Rey sobre a didáctica seguindo as últimas teorías post-estruturalistas da tradución. No seu ensaio, o autor quere demostrar que o post-estruturalismo serve para ensinar a aprender a traducir.

O autor divide a súa análise en tres paradigmas, segundo os diversos enfoques máis recentes que interveñen no debate sobre teoría da tradución. Torres del Rey presenta en primeiro lugar, as teorías que aplican unha metodoloxía derivada da lingüística; a continuación, os autores interesados nos

feitos culturais e sociolóxicos e finalmente, as correntes post-estruturalistas, desconstrutivas, e poscoloniais e feministas.

O autor amosa a súa afinidade cunha perspectiva e unha análise crítica post-estruturalista para a educación e a didáctica da tradución. Esta análise do potencial pedagóxico das correntes post-estruturalistas para a tradución incorre nos discursos afíns da psicanálise e a pedagogía crítica. Enfatízase o feito de que no campo específico da didáctica, as teorías post-estruturalistas permiten presentar un enfoque menos restritivo aos conceptos da tradución, ás traducións e ao tradutor como axentes que interveñen nesta actividade. Pero non por iso temos que supor que se rexeitan os imprescindibles logros e coñecementos conseguidos polas demais disciplinas. Pola contra, o post-estruturalismo propón relativizar e mobilizar os coñecementos adquiridos.

Non obstante, o autor tamén reconece que é absurdo vetar o paso da práctica pedagóxica concreta á filosofía posmoderna e á análise post-estruturalista. Porén, este artigo achega algunhas propostas de acción didácticas lanzadas a partir da teoría de Venuti e Arrojo, pero tamén da teoría e práctica de Pym e Douglas.

Pola súa parte, Ortega Arjonilla avalía as relacións entre tradución cultural e filosofía, concretamente a influencia da hermenéutica nos estudos de tradución. Dada a riqueza semántica que encerran os conceptos “tradución” e “cultura”, o autor opta por abordar a cuestión da “tradución cultural” desde o ámbito da Antropoloxía cultural e da Filosofía da cultura. Ortega amósanos o concepto de cultura dentro do mundo occidental, que responde a múltiples acepcións significativas dependendo do ámbito no que se empregue. En consecuencia, xéranse outras tantas visións da realidade que se reflicten na produción textual.

Se aceptamos que sempre que traducimos o facemos interpretando un texto ou discurso, orixinado dentro dun contexto cultural determinado, daquela, á hora de traducir ese texto haberá que ter en conta as distintas variables vinculadas a ese ámbito sociocultural, que poden influír na tradución entendida como actividade, proceso e/ou produto.

Por último, partindo da consideración teórica da tradución como unha actividade comunicativa, o autor revisa un enfoque hermenéutico da tradución desde a perspectiva novidosa que ofrece a sociedade da información. Non obstante, Ortega é consciente das limitacións que as “formas de comunicación” –en constante evolución tecnolóxica e diversificación– supoñen para un enfoque hermenéutico da tradución, que podería resultar insuficiente.

Estas perspectivas dan lugar ao ensaio de Martín Ruano que reflexiona sobre a tradución dos textos filosóficos. Segundo o autor, a falta de atención dedicada a este tipo de textos é consecuencia da concepción estritamente formal coa que se asume a tradución dun texto filosófico. Sen embargo, a filosofía na súa manifestación metafísica transcende toda expresión lingüística –mesmo á tradución.

Isto implica unha maneira de concibir a linguaxe que respondería a dous modos principais nos que se agrupan as diversas teorías lingüísticas: por unha

parte, as concepcións instrumentais nas que a linguaxe é un simple vehículo de expresión; e por outra parte, as concepcións hermenéuticas nas que a linguaxe non só representaría, senón que tamén interpretaría a realidade ou o pensamento.

A visión instrumentalista é a que prima na tradición filosófica occidental e polo tanto, a que rexe sobre a función da filosofía e das súas traducións. Esta é a principal razón pola que non se cuestiona que as traducións dun pensador concreto transmitan integramente a súa mensaxe. Dentro da teoría tradutolóxica, este postulado presupón que as traducións filosóficas son unívocas, universais e atemporais, e consecuentemente fragmentaríanse os avances que achega o post-estruturalismo e a desconstrución actuais.

Efectivamente, co post-estruturalismo, a filosofía deixa de ser un conxunto de ideas claramente definidas para ampliarse até englobar as múltiples posibilidades interpretativas que son o froito da súa historicidade. Este proceso sen fin presupón textos que explotan a linguaxe dispersando as posibilidades do significado a se resolveren nas distintas circunstancias culturais.

Chegados a este punto, Martín Ruano propón a filosofía como “refracción literaria”; e consecuentemente, á luz das tendencias máis recentes nos Estudos de Tradución, cabería cualificar de tal a tradución da filosofía.

Non obstante, na práctica cotiá a realidade da tradución de filosofía non vai á par destes avances teóricos. As prácticas convencionais de tradución filosófica apuntalan a crenza xeneralizada na reflexividade da filosofía, na posibilidade de transmitila sen desviación, sen modificar un ápice a súa orientación. Con todo, a autora media por un modelo refractario que lle outorgaría aos tradutores un recoñecemento maior do que tiveron até agora; aínda que tamén os priva desa impiedade da que historicamente gozaron na sombra.

Por outra parte, a pesar de que a reflexión filosófica de Hermans introduce a noción da equivalencia en tradución, mais non como característica inherente aos textos, senón que vén “proclamada” por unha intervención externa nun contexto institucional determinado e require un acto de fala performativo. Esta promulgación supón, polo tanto, unha autenticación. Porén, a autenticación permite que o TT suplante o TO e de aí que, paradoxicamente, o TT deixe de funcionar como unha tradución. É dicir, pérdese a noción de tradución porque ao autenticala convértese nunha tradución definitiva.

Estas converxencias que se lle atribúen aos textos totalmente equivalentes quedan fóra do ámbito da tradución. De feito, o citado acto de fala performativo é imprescindible para que resulte unha tradución con estas características. Hermans critica a presenza nos discursos sobre tradución desta noción de equivalencia, xa que lle esixe “fidelidade” ao tradutor. A fidelidade é unha quimera porque implica que se elimine o tradutor –como suxeito que é– do texto.

Así mesmo, o diálogo constante entre tradutoras e tradutores sobre qué significa traducir, aparece neste ensaio baixo o concepto de autorreferencia da tradución. A autorreferencia encerra o problema que supoñen as distintas

variacións e suplementos que poden chegar a darse nunha proposta de tradución, que apuntan non tanto cara á dificultade da “tradución”, senón cara á dificultade de “traducir”. Se a tradución encarna a diferenza de interpretacións, cada nova versión e cada nova lectura tamén pon de relevo a diferenza que a separa doutras versións, outras lecturas, outras interpretacións. Esta autorreferencialidade transfórmase en autorreflexividade cando a tradución observa o seu propio modo de operar e os factores que a condicionan. A autorreferencia e a autorreflexividade permítennos apreciar non só a factura individual dunha determinada versión, senón tamén as expectativas particulares ás que responde dentro do sistema. Así, as traducións participan da maneira na que o sistema se define. En esencia, a autorreferencia é a evocación do propio sistema e porén, créao e recreao sen interrupción.

Perspectiva lingüística

A respecto das achegas teóricas cunha base lingüística, a intención non é outra que resarcir o discurso xustificativo que as dúas teóricas deixan entrever, así como o ton de consigna reivindicativa ante as críticas que precisamente ese baseamento lingüístico está a recibir.

Establecendo paralelismos entre os ámbitos de interese da lingüística e da tradución, Baker quere demostrar que o debate en contra da lingüística é fútil e contraproducente para a tradución, xa que impide que os teóricos da tradución avancen cara a un plano máis interesante de investigación superior. O progreso dos Estudos de Tradución vai integrado no movemento intelectual xeral do ámbito humanístico e mesmo científico. Non hai motivo polo que enfrontar os estudos culturais e a lingüística. A análise de Baker bosquexada con exemplos extraídos da lingüística, persegue demostrar que a natureza do debate lingüístico é a mesma ca a do debate intelectual tradutolóxico. De feito, as pautas analizadas do ámbito da lingüística coinciden coas preocupacións dos estudos de tradución.

Como conclusión, postula que as críticas vertidas contra a lingüística son simplistas e infundadas. Baker intercede por un campo común na diversidade de cuestións que afectan tanto á lingüística coma á tradución.

A achega de Tricás sobre as estratexias interpretativas na construción do sentido é unha perspectiva novidosa que presenta nun artigo no que se entrelazan a lingüística do texto cos factores extralingüísticos que participan na construción do sentido.

Esta posta en práctica afonda no alcance e a delimitación de catro conceptos interdependentes, pero cunha área de influencia diferenciada: a intención comunicativa e o punto de vista do locutor aparecen como elementos complementarios, mentres o universo de crenzas que rodea o discurso ten un carácter máis xenérico e integrador e determina a orientación que adquiren os elementos restantes; por último, a coherencia lingüística, é o único elemento que posúe unha natureza indiscutiblemente lingüística. Non é posible, sen

embargo, abordar unha produción comunicativa sen os outros tres. Tricás organiza algunhas estratexias interpretativas propias da tradución, inseridas nun marco de referencia que sería a Teoría da argumentación na lingua, na medida en que esta teoría representa un esforzo por explicar fenómenos pragmáticos desde premisas non exteriores á lingua.

Mediante estes bosquejos construtivistas, a autora sostén que un texto é unha construción na que os signos lingüísticos se articulan e organizan para dar forma a un proxecto comunicativo cunha dinámica interna específica. O modo no que se organice esa actividade comunicativa determinará o método, que apuntará cara a liñas metodolóxicas encamiñadas a abordaren o acto interpretativo de maneira clarificadora.

Tricás presenta a tradución coma unha actividade global, que parte do universo mental que os signos se esforzan en reflectir. Dado que non é unha operación homoxénea, senón que cambia dependendo do texto que se traduce, a análise diversa que presupoñen os parámetros da metodoloxía de Tricás poderían axudar a establecer unhas pautas que detectasen as dificultades nos distintos comportamentos verbais e non verbais.

Toda publicación específica como a que aquí presentamos vén a ser unha ferramenta útil para os distintos axentes que conflúen no proceso e no produto da tradución. Unha liña editorial concreta sobre tradución sempre resulta funcional á hora de tentar cubrir as posibles demandas do ámbito académico e profesional que xira en torno a estes estudos e á súa actividade, pero ademais atopámonos ante un texto que verte cara ao castelán unha serie de diversas achegas de ámbito estatal e internacional. A escolma dos ensaios responde á necesidade de abordar a tradución coma un fenómeno interdisciplinar e complexo desde as perspectivas cultural, filosófica e lingüística, que pretende tanto cubrir as demandas teóricas coma pragmáticas.

Sen dúbida, tanto desde as máis recentes achegas do post-estruturalismo até as novas reflexións da lingüística expostas, recoñecemos que a finalidade de toda tradución é transferir o sentido dun texto orixinal nun texto traducido. Agora ben, ese proceso de transferencia e produción vai estar condicionado por certos parámetros e límites, que lle veñen impostos á tradutora ou tradutor. Neste punto é onde a teoría da tradución intervén, na busca dunha resposta, dunha estratexia que facilite a tarefa de traducir. É evidente que delimitar un problema para posteriormente denominar unha estratexia non vai atopar a solución máxica para obter unha tradución máis ou menos axeitada, pero non cabe dúbida de que a prestixiosa produción teórica á que asistimos está a corroborar a importante posición que ocupan os Estudos de Tradución dentro do ámbito científico no momento presente.

Liliana Valado
Universidade de Vigo